

Литовченко Т.,

здобувач вищої освіти ННІ №3 НАВС

Науковий керівник: доцент кафедри конституційного права та прав людини,
к.ю.н. **Козодой Леонід**

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС НАРОДНОГО ДЕПУТАТА УКРАЇНИ

Народний депутат України — це представник українського народу у Верховній Раді України, уповноважений здійснювати повноваження, передбачені Конституцією та законами України. Його основними обов'язками є дбати про благо України і добробут Українського народу, захищати інтереси виборців та держави. Він виконує ці обов'язки шляхом участі у здійсненні законодавчої, установчої та контрольної функцій Верховної Ради України [1, Ст. 141].

Термін «статус» походить від латинського «status» – означає – становище. Це юридично закріплене правове становище громадян, обраних осіб, юридичних осіб тощо [2, с. 245].

Правовий статус народного депутата України – це становище народного депутата України, яке закріплене нормами чинного законодавства

Як юридична категорія, правовий статус народного депутата охоплює такі основні елементи: 1) правосуб'єктність, тобто єдність правоздатності і дієздатності народного депутата; 2) компетенція народного депутата; 3) гарантії реалізації і захисту депутатських повноважень.

Нині статус народних депутатів України визначається значною кількістю законодавчих актів. Зокрема, ця сфера регулюється приписами Конституції України, законів України «Про статус народного депутата України», «Про Регламент Верховної Ради України», «Про комітети Верховної Ради України».

Як вже зазначалося, серед гарантій депутатської діяльності особливе значення мають депутатський імунітет та індемнітет, як гарантії необхідної самостійності і незалежності депутата від необґрунтованого тиску виборців, урядових та інших владних та самоврядних структур при здійсненні ним депутатських повноважень.

Необхідно зазначити, що інститут правового імунітету народних депутатів України хоча і зберігає політичне значення, однак сприймається досить неоднозначно. Причиною тому є становище, при якому народні депутати як суб'єкти, що мають конституційно-правовий імунітет, на жаль досить часто використовують надані їм гарантії не за призначенням, результатом чого є зловживання правом. Унаслідок – у свідомості людей конституційно-правовий імунітет народних депутатів сприймається здебільшого як невинуваті переваги, привілеї, що поліпшують якість і умови життя конкретних осіб та які, у свою чергу, створюють умови для вчинення корупційних діянь [3, с. 2].

Що стосується практики європейських країн, то її аналіз в частині імунітетів членів парламенту дозволяє дійти таких висновків:

- практика повного скасування парламентського імунітету від кримінального переслідування загалом не є типовою для більшості країн Європи, тому її навряд чи доцільно застосовувати і в Україні;

- в більшості європейських країн депутатський імунітет має обмежений характер: депутати користуються ним або лише у період парламентських сесій (Бельгія, Греція, Люксембург, Португалія, Швеція, Фінляндія), або лише протягом перебування на засіданні парламенту, у дорозі до чи з парламенту (США, Ісландія, Норвегія, Ірландія); або протягом всього періоду повноважень, крім випадку затримання на місці вчинення злочину (такий підхід набув поширення у більшості країн європейського континенту (Австрія, Албанія, Бельгія, Болгарія, Греція, Данія, Іспанія, Італія, Латвія, Литва, Люксембург, Німеччина, Польща, Португалія, Румунія, Словаччина, Угорщина, Франція, Чехія, Швеція та ін.) [4, с. 3].

Виходячи із викладеного, вбачається, що конституційно-законодавче регулювання та юридична практика в Україні мають бути спрямовані насамперед на:

- обмеження депутатського імунітету в розумінні чіткого і однозначного його відмежування від пільг та привілеїв;

- спрощення процедури притягнення депутатів до юридичної відповідальності, оскільки імунітет депутата, як важлива гарантія його діяльності як представника народу у парламенті, має бути нерозривно пов'язаним із реалізацією юридичної відповідальності. Це впливає із принципу відповідальності держави перед людиною і суспільством за свою діяльність який повністю поширюється на депутатів як членів парламенту України – єдиного органу законодавчої влади.

З метою приведення структури і змісту повноважень Конституції України у відповідність до міжнародних стандартів у питаннях статусу депутата парламенту, необхідно чітко врегулювати порядок притягнення парламентарія до відповідальності. А саме встановити:

- у разі вчинення депутатом злочину прокуратура має порушити справу без згоди парламенту на притягнення його до відповідальності, а суд – розглянути таку справу;

- у разі винесення звинувачувального вироку суду щодо народного депутата не потрібна згода Верховної Ради України на ув'язнення засудженого.

На сучасному етапі становлення України як демократичної правової держави дослідження теоретичних та практичних питань функціонування національного парламенту набуває особливої значущості.

Безумовно, посилення ролі Верховної Ради України як представницького органу неможливе без розвитку інституту народного депутата, статус якого характеризується непорушністю його повноважень. Тільки оптимізація цього статусу, приведення всіх його елементів у відповідність із вимогами сучасної конституційної теорії й практики, адекватність законодавства цим вимогам поряд зі створенням механізмів реалізації зазначених норм дасть змогу здійснити реальний поступ на шляху до зміцнення ролі народного депутата

України як інституції, що опосередковує представницьку демократію у Верховній Раді України.

Аналізуючи нагальні проблеми вдосконалення повноважень народного депутата України, необхідно звернути увагу на те, що загальною тенденцією європейських країн в розвитку інституту депутатського імунітету є його поступове обмеження. Ця тенденція об'єктивно має знайти відображення і в Конституції та законодавстві України.

Список використаних джерел

1. Конституція України // ВРУ. – 1996. - № 30 – Ст. 141
2. Майданник О.О. Конституційне право України: Навч. посіб. – К: Алерта, 2011. – 380 с.
3. Майданник Олена, Конституційно-правовий імунітет народного депутата України: проблеми та перспективи. Юридична Україна. УДК 342.7, 4—5/2015
4. Статус народного депутата України: проблеми та шляхи удосконалення. Лабораторія законодавчих ініціатив, Київ – 2009, ст. 3

Лобастова Дар`я

студент 1 курсу 102 групи ННІ №3 НАВС

Науковий керівник: професор кафедри конституційного права та прав людини НАВС, к.ю.н., доцент **Лук`янець Валентина**

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ СУДОВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Основні засади судочинства в Україні - це сукупність принципів, що нормативно визначають сутність і зміст судочинства загалом та встановлюють особливості здійснення цивільного, господарського, адміністративного та кримінального судочинства в Україні. Без них не було б врегульовано судовий процес, організацію й діяльність державних органів, які здійснюють судову владу. Принципи здійснення правосуддя в Україні отримали нормативне закріплення в ст. 129 Конституції України, Закону України "Про судоустрій України" та інших нормативно-правових актах.[7]

Здійснення правосуддя виключно судами (ст. 124-125 Конституції). Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускається. ЗУ 02.06.2016 р. "Про судоустрій і статус суддів" у ч. 2 ст. 5 зазначає, що особи, які привласнили функції суду, несуть відповідальність установлену законом. Створення надзвичайних та особливих судів не допускається. Спираючись на конституційні принципи, названий Закон гарантує кожному захист його прав, свобод та інтересів незалежним і безстороннім судом, утвореним відповідно до закону. Іноземці, особи без громадянства та іноземні юридичні особи мають право на судовий захист в Україні на рівні з громадянами і юридичними особами України.

Участь народу у здійсненні правосуддя (ст. 124, 127 Конституції). Народ безпосередньо бере участь у здійсненні правосуддя через присяжних.